

8D015-Жаратылыстану пәндері бойынша педагогтарды даярлау (6D011300/8D01513 - Биология) бағыты бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін ұсынылған Ажмолдаева Клара Байжигитовнаның «Болашақ биолог мұғалімдерді кәсіби даярлауда өлкелік компоненттерді пайдаланудың әдістемелік негіздері» тақырыбындағы диссертациясына

РЕСМИ РЕЦЕНЗЕНТТІҢ ЖАЗБАША ШІКІРІ

р/н №	Критерийлер	Критерийлер сәйкестігі	Ресми рецензенттің ұстанымы
1	Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы	1.1 ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі	Диссертация тақырыбы ғылымның даму бағыттарына және мемлекеттік бағдарламаларға байланысы Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы, «Педагог мәртебесі туралы» ҚР Заңы. ҚР мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың Қазақстан халқына арналған жыл сайынғы Жолдауларын басшылыққа алумен сипатталады. Осы тұрғыдан алғанда, ізденуші Ажмолдаева Клара Байжигитовнаның «Болашақ биолог мұғалімдерді кәсіби даярлауда өлкелік компоненттерді пайдаланудың әдістемелік негіздері» тақырыбында дайындалған диссертациялық жұмысы болашақ маманның жалпы педагогикалық білім жүйесін байытады, оларды кіші Отан тарихымен таныстырады, өлкетанудың педагогикалық мүмкіндіктерін ескере отырып, болашақ мұғалімдерді оқытуда жоғары оқу орны мен мектептің оқу іс-әрекетінде сабақтастық пен тарихи ұстанымын жүзеге асырады, өлкетану материалын практикалық кәсіби қызметте пайдалануға мүмкіндік беретін өзекті жұмыс болып табылады.
		1) Диссертация мемлекеттік бюджетінен қаржыландыратын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмері); 2) Диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауы) 3) Диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия	Ажмолдаева Клара Байжигитовнаның диссертациялық зерттеуі Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен «Білім және ғылым саласындағы зерттеу» ғылымды дамытудың басым бағытына сәйкес орындалған. 8D015 - Жаратылыстану пәндері бойынша педагогтарды даярлау (6D011300/8D01513 - Биология) бағыты бойынша ұсынылған.

		бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес (бағытын көрсету)	
2	Ғылымға маңыздылығы	Жұмыс ғылымға елеулі үлесін қосады/ қоспайды, ал оның маңыздылығы ашылған/ ашылмаған.	<p>Диссертациялық жұмыс педагогика ғылымы мен биологияны оқыту әдістемесі және қоршаған орта мен экологиялық білімнің дамуына елеулі үлес қосады, өйткені Қазақстан Республикасы тұрақты дамудың жаңа жолына түскенде үздіксіз экологиялық білім мен тәрбие берудің маңызы арта түсуде. Осыған орай ізденуші өлкелік компоненттерді пайдаланудың практикаға теориялық негіздері мен әдістемесін енгізу арқылы болашақ биолог мұғалімдерді кәсіби даярлауда туындаған қарама-қайшылықтарды, атап айтқанда:</p> <ul style="list-style-type: none"> - педагогикалық университеттегі әдістемелік оқыту жүйесі мен мектептің биология мұғалімі жүзеге асыруы керек вариативті оқыту әдістемесі арасындағы; - әдістемелік дайындық жүйесіндегі биологиялық мазмұнды ұсынудың дәстүрлі тәсілі мен жалпы орта биологиялық білім беру жүйесінің өлкелік мазмұндық қажеттіліктері арасындағы; -биология мұғалімдерін даярлауда кәсіптік білім алу қажеттілігі мен қазіргі мектептің мамандарға қоятын талаптары арасындағы; - биологияны оқыту теориясы мен практикасында білім алушылардың өздігінен білім алуға ұмтылысын қалыптастырудағы объективті қажеттілік пен оның оқыту практикасында жеткіліксіз дамуы арасындағы; -биологиялық білім беруде туған өлкенің тірі табиғаты туралы жетік берілмеуі мен оны зерделеу кезінде экологиялық материалдың жеткіліксіз пайдалану арасындағы; - биология мұғалімдерінің биологияны зерттеуде өзіндік өлкетану жұмыстарын ұйымдастыруға арналған әдістемелік ұсыныстардың қажеттілігі

			мен олардың дидактикалық оқу практикасында болмауын шешуге тырысады. және болашақ биология мұғалімдерін дайындауда өлкелік компоненттерді пайдаланудың маңыздылығын ашады. Ол үшін ізденуші биолог мамандарды даярлауда өлкелік компонентті пайдаланудың әдістемесін жасап, Арал маңы өсімдіктері жүйесінің өлкелік компонентін іріктеп, нәтижесінде мектепке арналған «Биологиялық өлкетану», «Қазақстан өсімдіктерінің биоэкологиясы» тақырыбындағы қолданбалы курс пен авторлық бағдарламасы мен «Атлас актуальных растений семейства Лютиковых региона Приаралья» атты атласын жасаған.
3	Өзі жазу принципі	Өзі жазу деңгейі: 1) жоғары; 2) орташа; 3) төмен; 4) өзі жазбаған	Диссертациялық жұмыстың барлық бөлімдері мен ережелері өзара байланысқан. Болашақ биолог мұғалімдерді кәсіби даярлауда өлкелік компоненттерді пайдаланудың теориялық негіздері мен әдістемесі, алынған нәтижелер мен ұсынымдар диссертацияда қойылған мақсаттар мен міндеттерге сәйкес келеді. Диссертант өлкелік компоненттерді пайдаланудың педагогикалық және әдістемелік аспектілерін айқындап, өлкелік компонент ретінде Арал маңы өсімдіктерінің биоэкологиялық ерекшеліктерін зерттеген. Нәтижесінде жоғары оқу орындарында биолог мамандарды даярлауда өлкелік компонентті пайдаланудың әдістемесін жасап, биологияны оқытуда Арал маңы өсімдіктер жүйесінің өлкелік компонент ретіндегі мазмұнын іріктеп мектепке арналған «Биологиялық өлкетану», «Қазақстан өсімдіктерінің биоэкологиясы» тақырыбындағы қолданбалы курс авторлық бағдарламасы мен «Атлас актуальных растений семейства Лютиковых региона Приаралья» атты атлас жасап, алынған тәжірибелік – эксперименттік жұмыс нәтижелерін бағалау жұмыстарын жүргізген. Барлық талданған ғылыми ақпараттар түсінікті және автордың диссертациялық жұмысты өзі жазу деңгейі жоғары.
4	Ішкі бірлік принципі	4.1 Диссертация өзектілігінің негіздемесі: 1) негізделген; 2) жартылай негізделген;	Докторант диссертацияның өзектілігінің негіздемесін құруда іргелі шетелдік пен отандық зерттеушілердің еңбектеріне, деректі мағлұматтарға талдау жасап, таңдаған тақырыбының көкейтестілігін анықтаған. Зерттеу жұмысының теориялық негізі тәжірибеде көрініс

	<p>3) негізделмеген</p>	<p>тапқан. Диссертациялық жұмыста пайдаланылған зерттеу әдістері ғылыми ізденістің мақсаты мен міндеттеріне сәйкес алынған. Ажмолдаева Клараның ғылыми зерттеу жұмысының нәтижелері педагогика, биология, математика салаларындағы әдістер бойынша болашақ биолог мұғалімдерді кәсіби даярлауда өлкелік компоненттерді пайдалану, оның басқа ғылым салаларымен байланысын анықтау, білім алушылардың өлкетану туралы білімдерін тереңдету бойынша алынған. Нәтижесінде, оқу үдерісіне ендіріліп, өлкелік компоненттерді пайдалану деңгейіне статистикалық өңдеулер жүргізілген. Болашақ биолог мұғалімдерді кәсіби даярлау негізінде өлкелік компоненттерді пайдалану жолдары нақтыланып, педагогикалық әдістерді қолдану тиімділігінің көрсеткіштері анықталған. Зерттеу нәтижесінде алынған деректер дәйекті, жұмыс нәтижесінің қорытындылары мен тұжырымы, практикалық мәні шынайы негізделген және мақсатқа сай.</p>
	<p>4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындайды: 1) айқындайды; 2) жартылай айқындайды; 3) айқындамайды</p>	<p>Диссертацияның мазмұны диссертация тақырыбын толық көлемде айқындайды. Жұмыстың мазмұны ғылыми зерттеудің бастапқы алғы шарттарын, оның алынған нәтижелерін көрсетеді. Диссертация кіріспеден, екі бөлімнен, қорытындыдан, пайдаланылған әдебиеттер тізімінен, зерттеу тақырыбын толық ашатын қолданбалардан тұрады. Кіріспеде зерттеудің ғылыми аппараты көрсетіледі, мәселенің даму дәрежесі ашылады, таңдалған тақырыптың өзектілігі негізделеді. Бөлімдердің әрқайсысы кіріспеде тұжырымдалған мәселелерді шешуге арналған. Теориялық бөлім болашақ биология мұғалімдерін оқытудың теориялық және қолданбалы негіздеріне арналған: ол болашақ биология мұғалімдерін оқытудың қазіргі тенденциялары мен өзекті мәселелерін, келешек биология мұғалімдерінің құзыреттілігінің мәнін ашып көрсетеді, оқытудың әдістемелік жүйесі жасалады. Практикалық бөлімде эксперименттік-педагогикалық жұмыстардың мазмұны мен нәтижелері берілген. Қорытындылай келе, алға қойылған міндеттерге сәйкес зерттеу нәтижелері бойынша нақты тұжырымдар жасалады. Диссертация мазмұны зерттеудің ғылыми болжамы мен жетекші идеясы бойынша тақырыпты нақты айқындайтындығын көре аламыз.</p>

	<p>4.3 Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) сәйкес келеді; 2) жартылай сәйкес келеді; 3) сәйкес келмейді 	<p>Диссертациялық зерттеудің мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді. Зерттеудің міндеттері мақсатпен анықталады және мәселені шешудің нақты кезекті кезеңдерін білдіреді.</p> <p>Зерттеу жұмысының мақсаты – болашақ мұғалімдерді кәсіби даярлауда өлкелік компоненттерді теориялық тұрғыдан негіздеу және ЖОО-да пайдаланудың әдістемесін жасап, жалпы білім беретін мектептің оқу үрдісіне енгізу, оның тиімділігін айқындау.</p> <p>Зерттеу жұмысының міндеттері:</p> <ul style="list-style-type: none"> - жоғары оқу орындарында биолог мұғалімдерді даярлауда өлкелік компонентті пайдаланудың теориялық және практикалық мәселелерін зерттеу; - ЖОО-да биолог мұғалімдерді даярлауда өлкелік компоненттерді пайдаланудың құрылымдық-мазмұндық-үрдістік моделін жасау; - жоғары оқу орындарында биологияны оқытуда өлкелік материалдарды Арал маңы өсімдіктері мысалында іріктеу және биолог мамандарды даярлауда өлкелік компонентті мектептегі оқыту үрдісіне енгізу; - педагогикалық тәжірибе жүргізу, оның тиімділігін тексеру. <p>К.Б. Ажмолдаеваның зерттеу жұмысының мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына толықтай сәйкес келеді.</p>
	<p>4.4 Диссертацияның барлық бөлімдері мен құрылысы логикалық байланысқан:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) толық байланысқан; 2) жартылай байланысқан; 3) байланыс жоқ 	<p>Диссертацияның барлық бөлімдері мен ережелері логикалық тұрғыдан толық байланысқан. Диссертациялық зерттеу – диссертант тұжырымдаған гипотезалардың, мақсаттардың, міндеттердің, зерттеу нәтижелерінің жүйелілігімен, сондай-ақ олардың бір-бірімен органикалық байланысымен және зерттеудің жетекші идеясына бағынуымен сипатталатын тұтас жұмыс. Әрбір бөлімшенің қорытындылары қойылған міндеттердің шешімін анықтайды және автор алған ғылыми нәтижелерді көрсетеді. Қорғауға ұсынылған ережелер диссертациялық зерттеудің міндеттеріне сәйкес келеді.</p>
	<p>4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидаттар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен сараланып бағаланған.</p>	<p>Ғылыми-әдістемелік әдебиеттерді, нормативтік құжаттарды сыни талдау нәтижесінде докторант қазақстандық білім беру жүйесі жағдайында оқыту мәселесіне жаңа шешімдер ұсынады. Докторант өзекті, инновациялық білім беру технологиялары арқылы болашақ</p>

		<p>1) сыни талдау бар; 2) талдау жартылай жүргізілген; 3) талдау өз пікірін емес, басқа авторлардың сілтемелеріне негізделген</p>	<p>биолог мұғалімдерді кәсіби даярлауда өлкелік компоненттерді пайдаланып, зерттеу жұмысының теориялық-әдіснамалық негіздері мен тәжірибелік нәтижелерін сандық, сапалық және сыни тұрғыдан талдау арқылы дәлелдеп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырып, саралап бағалайды.</p>
5	Ғылыми жаңашылдық принцип	<p>5.1 Ғылыми нәтижелер мен қағидаттар жаңа болып табыла ма? 1) толығымен жаңа; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)</p>	<p>Қорғауға ұсынылған ғылыми нәтижелер мен қағидаттары толығымен жаңа болып табылады. Мәселен, теориялық және тәжірибелік зерттеу жұмысы барысында төмендегідей нәтижелер алынған:</p> <ul style="list-style-type: none"> - жоғары оқу орындарында биолог мұғалімдерді даярлауда өлкелік компонентті пайдаланудың теориялық және практикалық мәселелері зерттелген. - болашақ мұғалімдерді даярлауда өлкелік компоненттерді пайдаланудың құрылымдық-мазмұндық-үрдістік моделі: мақсаттық, мазмұндық, іс-әрекеттік, өлшемдік компоненттер мен қалыптастыру деңгейлері, олардың қалыптасу өлшемдеріне негізделіп анықталған. - жоғары оқу орындарында биолог мамандарды даярлауда өлкелік компонентті пайдаланудың әдістемесі жасалып, жоғары оқу орындарында биологияны оқытуда Арал маны өсімдіктері жүйесінің өлкелік компонент ретіндегі мазмұны іріктеліп, нәтижесінде мектепке арналған «Биологиялық өлкетану», «Қазақстан өсімдіктерінің биоэкологиясы» тақырыбындағы қолданбалы курс пен авторлық бағдарламасы мен «Атлас актуальных растений семейства Лютиковых региона Приаралья» атты атлас жасалған. - биолог мамандарды даярлау үдерісіне өлкелік компонентті енгізу бойынша педагогикалық тәжірибе жүргізіліп, нәтижелері талданып оқу үрдісінде ендірілген.
		<p>5.2 Диссертацияның қорытындылары жаңа болып табыла ма? 1) толығымен жаңа; 2) жартылай жаңа (25-75 % жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады).</p>	<p>Диссертацияда жасалған қорытындылар толығымен жаңа, зерттеудің толық идеясын, мақсаты мен міндеттерін көрсетеді. Әрбір қорытындының мазмұны алға қойылған міндеттерге ғылыми ізденіспен ғана емес, сонымен қатар диссертациялық зерттеуде ұсынылған мәселені шешудегі автордың өзіндік ұстанымымен, алынған негізгі теориялық және тәжірибелік ғылыми-педагогикалық нәтижелерімен анықталады.</p>
		<p>5.3 Техникалық, технологиялық,</p>	<p>Диссертацияның техникалық, технологиялық және басқару шешімдері</p>

		<p>экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген бе?</p> <p>1) толығымен жаңа;</p> <p>2) жартылай жаңа (25-75 % жаңа болып табылады);</p> <p>3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады).</p>	<p>жаңа және негізделген. «Қазақстан биоресурсы» пәндерін оқытуда БВ01517-Биология мамандығының болашақ мамандарына ұсынған «Қазақстан өсімдіктерінің биоэкологиясы» тақырыбындағы авторлық бағдарлама мен «Қазақстан өсімдіктерінің биоэкологиясы» атты әдістемелік құралының дайындалу нәтижесі, оқу үдерісінің ғылыми-тәжірибелік негізі толығымен жаңа және негізделген болып табылады. Бұл зерттеу жұмысы барысындағы тұжырымдамалар, ендіру актісі және эксперименттік жұмыс нәтижелерімен, ғылыми жарияланымдармен расталады.</p>
6	Негізгі қорытындылардың негізділігі	<p>Барлық қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде негізделген/негізделмеген (qualitative research және өнертану және гуманитарлық бағыттары бойынша)</p>	<p>Зерттеу жұмысы барысында алынған нәтижелер мен қорытындылар теориялық және практикалық жағынан негізделген. Бірінші нәтиженің негізділігіне нормативтік, ғылыми, педагогикалық және әдістемелік әдебиеттерді зерттеу және талдау арқылы қол жеткізілді. Екінші және үшінші нәтиже негізделген және болашақ биология мұғалімдеріне арналған қолданбалы курс бағдарламасы мен оқытудың әдістемелік жүйесінің болуынан тұрады. Төртінші нәтиже эксперименттік-педагогикалық жұмыс барысында әзірленген әдістемелік жүйенің тиімділігін растайтын нәтижелермен дәлелденеді.</p>
7	Қорғауға шығарылған негізгі қағидаттар	<p>Әр қағидат бойынша келесі сұрақтарға жауап беру қажет:</p> <p>7.1 Қағидат дәлелденді ме?</p> <p>1) дәлелденді;</p> <p>2) шамамен дәлелденді;</p> <p>3) шамамен дәлелденбеді;</p> <p>4) дәлелденбеді;</p> <p>7.2 Тривиалды ма?</p> <p>1) иә;</p> <p>2) жоқ;</p> <p>7.3 Жаңа ма?</p> <p>1) иә;</p> <p>2) жоқ;</p> <p>7.4 Қолдану деңгейі:</p> <p>1) тар;</p> <p>2) орташа;</p>	<p>7.1.Қорғауға ұсынылған қағидалар дәлелденген:</p> <p>Олар:</p> <ul style="list-style-type: none"> – қоршаған ортаны қорғау, оны тиімді пайдалану, қайта жаңғыртуды қамтитын іс-әрекет жүйесін, олардың бір-бірімен өзара байланысын сипаттайтын адамның қоршаған табиғи ортамен үйлесімді қатынас жасауға дайындығы ретіндегі өлкелік материалдарды пайдалану болашақ мұғалімнің кәсіби іс-әрекетінің негізін құрау нәтижесі; – биологиялық пәндерін оқыту үрдісінде болашақ мұғалімдерді даярлауда өлкелік компоненттерді пайдаланудың құрылымдық-мазмұндық-үрдістік моделі тұлғалық-іс-әрекеттік әдіс-тәсілдерге негізделген біліктерді және олардың мақсаттық, мазмұндық, іс-әрекеттік, өлшемдік компоненттерін, қалыптастыру деңгейлерін, қалыптасу өлшемдерін анықтау нәтижесі; – болашақ биолог мұғалімдерді кәсіби даярлауда өлкелік компоненттерді пайдаланудың әдістемесі тиімділігі жалпы биоэкологиялық білім мен біліктерді өзектілендіру, пәнаралық

		<p>3) кең; 7.5 Мақалада дәлелденген бе? 1) иә; 2) жоқ.</p>	<p>байланыстарды ұйымдастыру, интербелсенді оқыту формаларын қолдану, өлкетану материалы мен болашақ мұғалімдердің жеке тәжірибелерін пайдалану, кәсіби біліктерді өмірде және қоршаған табиғи ортадағы білім алушылардың іс-әрекеттерінде қолдану сияқты шарттармен қамтамасыз ету нәтижесі;</p> <p>– болашақ мұғалімдерді даярлауда өлкелік компоненттерді пайдаланудағы тәжірибелік-эксперименттік жұмыстарды бағалау нәтижесі.</p> <p>7.2. Қағидаттар тривиалды емес, өйткені олар бірінші рет қорғауға шығарылып отыр.</p> <p>7.3. Иә, қорғауға шығарылған негізгі қағидаттар жаңа, өйткені бірінші нәтиженің жаңалығы жоғары оқу орындарында биолог мұғалімдерді даярлауда өлкелік компонентті пайдаланудың теория мен практикалық өзекті мәселелерін және оның қазіргі тенденциялармен байланыстылығын талдауға байланысты. Екінші нәтиженің жаңалығы – Арал маңы өсімдіктер жүйесінің өлкелік компонент ретіндегі мазмұны іріктеліп, мектепке арналған «Биологиялық өлкетану», «Қазақстан өсімдіктерінің биоэкологиясы» атты авторлық қолданбалы курс, оның бағдарламасы және «Атлас актуальных растений семейства Лютиковых региона Приаралья» тақырыбында атлас жасалып, оқу үрдісіне енгізілуі. Үшінші нәтиженің жаңалығы – жоғары оқу орындарында биолог мамандарды даярлауда өлкелік компонентті пайдаланудың әдістемесі жасалды. Төртінші нәтиженің жаңалығы – биолог мамандарды даярлауда өлкелік компонентті енгізу мақсатында әзірленген әдістемелік жүйесінің тиімділігін тексеру үшін тәжірибелік-педагогикалық жұмыс барысында алынған нәтижелермен расталады.</p> <p>7.4. Қолдану деңгейі – кең. Теориялық және практикалық нәтижелер жоғары оқу орындарында мамандарды даярлау мәселесін одан әрі зерттеу үшін пайдаланылуы мүмкін. «Қазақстан өсімдіктерінің биоэкологиясы» авторлық бағдарламаны ЖОО-да және жалпы білім беретін мектеп тәжірибелерінде қолдануға болады. Қорыта айтқанда, зерттеу жұмысында келтірілген қорытындылар мен ғылыми әдістемелік ұсыныстар жоғары оқу орындарында және жалпы білім беретін мектеп практикасында кең пайдалануға болады.</p>
--	--	--	---

			<p>7.5. Теориялық және практикалық нәтижелер ғылыми мақалаларда дәлелденген. Зерттеудің негізгі қағидаттары мен нәтижелерін докторант халықаралық ғылыми практикалық конференциялар мен семинарларда баяндады, жалпы - 9 басылымда, оның ішінде Scopus базасына кіретін ғылыми басылымдарда - 1, ҚР Ғылым және жоғары білім саласындағы сапаны қамтамасыз ету Комитеті ұсынған басылымдарда - 3, халықаралық ғылыми конференциялар материалдарында - 5 көрініс тапты. Бұл диссертациялық зерттеудің нәтижелерін баспасөзде толық жариялау туралы қорытынды жасауға мүмкіндік береді.</p>
8	<p>Дәйектілік принципі Дереккөздер мен ұсынылған ақпараттың дәйектілігі</p>	<p>8.1 Әдістеменің таңдауы – негізделген немесе әдіснама нақты жазылған 1) ия 2) жок</p>	<p>Иә, әдістеменің таңдалуы негізделген және жеткілікті егжей-тегжейлі сипатталған. Докторант психологиялық-педагогикалық және әдістемелік теориялар мен тұжырымдамаларға, тәжірибелік-педагогикалық жұмысты ұйымдастыру және жүргізу әдістемесіне сүйенеді. Докторант биологиялық білім беру саласындағы ғылыми зерттеулер әдіснамасын тиімді оқытудағы ғалымдардың кешенді педагогикалық әдістерді қолдануы бойынша түрлі пікірлері, тәжірибелері, көзқарастары туралы ғылыми әдебиеттерге шолу жұмыстарын жүргізген және «Қазақстан биоресурсы» пәнін оқытуда өлкелік компоненттің алатын орны мен маңызы, қазіргі уақытта зерттелу жағдайлары туралы ақпараттар берген. Әңгімелесу, сауалнама жүргізу, тестілеу, бақылау әдістері негізінде болашақ мұғалімдерді даярлауда өлкелік компоненттерді пайдалануда қолданылатын модульдік сабақтардың мазмұны айқындалған. Атап айтар болсақ, «Қазақстан биоресурсы» пәнін оқытуда қолданылатын әдістердің жалпы сипаттамасы (мысалы, зерттеу әдістері, диалог-сабақ, АКТ т.б.), зерттелу жағдайы, ғалымдардың осы әдістер бойынша жүргізген зерттеу жұмыстары, маңызы, қызметі, жіктелуі және т.б. шолу жасалған. Тұлғалық-іс-әрекеттік әдіс-тәсілдер негізінде болашақ мұғалімдерді даярлауда өлкелік компоненттерді пайдаланудың құрылымдық-мазмұндық-үрдістік моделі: мақсаттық, мазмұндық, іс-әрекеттік, өлшемдік компоненттер мен қалыптастыру</p>

		<p>деңгейлері, олардың қалыптасу өлшемдері айқындалып және модельдің мақсатын жүзеге асыру әдістеріне сипаттама берілген. Өлкелік компоненттерді пайдалану жұмыстары төрт деңгейде жүргізілген: білім, түсіну, талдау деңгейі. Осыған орай, «Қазақстан биоресурсы» пәнін оқытуда болашақ мұғалімдерді даярлауда өлкелік компоненттерді пайдаланудың теориялық-әдіснамалық негіздері және тәжірибелік-эксперименттік жұмыстың нәтижелері айқындалған. «Қазақстан биоресурсы» элективті пәні бойынша болашақ мұғалімдерді даярлауда өлкелік компоненттерді пайдалану үшін «Қазақстан өсімдіктерінің биоэкологиясы» атты әдістемелік құрал әзірленіп, оқу үрдісіне ендірілген. Қорыта келе, әдістемені таңдаудың негіздемесі және оның сипаттамасы теориялық мәселелер бойынша диссертация жұмысында егжей-тегжейлі нақты жазылған.</p>
	<p>8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған: 1) иа. 2) жоқ,</p>	<p>Иә, диссертациялық жұмыстың нәтижелері ғылыми зерттеулердің заманауи әдістерін және компьютерлік технологияларды қолдана отырып деректерді өңдеу және түсіндіру әдістеріне қол жеткізген. Диссертант өлкелік компоненттерді игеру мен тапсырмаларды орындау нәтижесінде қалыптасқан білімді меңгеру коэффициентін пайдаланған. Қойылған міндеттерге сәйкес мынадай зерттеу әдістері қолданылған: білім беру саласындағы нормативтік-құқықтық құжаттарды зерделеу, зерттеу мәселесі бойынша педагогикалық және әдістемелік әдебиеттерді зерделеу және талдау; педагогикалық эксперимент, байқау, деректерді статистикалық өңдеу т.б.</p>
	<p>8.3 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді): 1) иа. 2) жоқ</p>	<p>Иә, теориялық қорытындылар, тұжырымдар, анықталған байланыстар мен заңдылықтар тәжірибелік-педагогикалық жұмыстармен дәлелденген. Жүргізілген эксперименттік-педагогикалық жұмыстар алға қойылған болжамның өміршеңдігін растайды. Болашақ биология мұғалімдеріне ұсынылып отырған оқытудың әдістемелік жүйесінің тиімділігі дәлелденген. Теориялық тұжырымдар «Қорқыт ата атындағы Қызылорда мемлекеттік университеті» мен «Болашақ» университетінің базаларында жүргізілген тәжірибелік жұмыспен дәлелденген. Жүргізілген жұмыстар диссертацияның қосымшасында келтірілген оқу үрдісіне ендіру актілермен дәлелденеді. Эксперименттік жұмыстың нәтижелері оң динамиканы көрсетеді. Зерттеу жұмысының негізгі тұжырымдары, теориялық және</p>

			<p>практикалық, ғылыми нәтижелердің мазмұны Scopus деректер базасында индекстелетін ғылыми журналда, (БҒСБК) ұсынған басылымдарда, алыс және жақын шетел басылымдарында, халықаралық ғылыми-практикалық конференцияларда жарыққа шыққан. диссертациялық жұмыстың зерттеу нәтижелері бойынша 6B01517 - Биология мамандығының студенттеріне «Қазақстан биоресурсы» пәні бойынша типтік бағдарлама мазмұны толықтырылған, «Биологиялық өлкетану», «Қазақстан өсімдіктерінің биоэкологиясы» тақырыбындағы авторлық бағдарламасы, «Атлас актуальных растений семейства Лютиковых региона Приаралья» атты атлас дайындалып, оқу үрдісіне енгізілген. Зерттеу жұмысының нәтижелерін жалпы білім беру жүйесінде, жоғары оқу орындарында, орта кәсіптік білім беру мекемелерінде, ғылыми жобаларды даярлауда, педагогтердің біліктілігін жетілдіру курстарында кеңінен пайдалануға болады.</p>
		<p>8.4 Маңызды мәліметтер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелер расталған/ ішінара расталған/ расталмаған</p>	<p>Докторант маңызды мәлідемелерді тиісті және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтеме жасай отырып растайды. Диссертациялық жұмыста қолданылған маңызды мәліметтер биологиялық, философиялық, педагогикалық, психологиялық, әдістемелік еңбектерге сүйеніп берілген. Қазақстан Республикасының нормативтік құжаттары (заңдар, қаулылар, бағдарламалар, тұжырымдамалар т.б.), Білім және ғылым министрлігінің жоғары оқу орындарының оқу үдерісіне байланысты ұсынылған құжаттары (жалпыға міндетті білім берудің мемлекеттік стандарттары, кешенді бағдарламалары, оқулықтар мен оқу-әдістемелік құралдар), алыс және жақын шет елдік ғалымдардың еңбектері, педагогиканың ғылыми жетістіктері мен озық тәжірибелеріне сілтеме жасау арқылы расталған.</p>
		<p>8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті/ жеткіліксіз</p>	<p>Пайдаланылған әдебиет көздері әдебиеттерге шолу жасау үшін жеткілікті. Диссертант 114 библиографиялық сипаттамадан және ғылыми (биологиялық, педагогикалық, психологиялық, экологиялық т.б.), оқу, мерзімдік, заңнамалық-нормативтік, статистикалық, электронды және басқа да дереккөздердің жеткілікті тізімін ұсынған.</p>
<p>9</p>	<p>Практикалық құндылық</p>	<p>9.1 Диссертацияның теориялық маңызы бар:</p>	<p>Иә, диссертацияның теориялық маңызы бар. Зерттеуші болашақ мұғалімдерге биологияны оқытудағы өзекті мәселелер мен қазіргі</p>

принципі	<p>1) ия. 2) жок</p>	<p>тенденцияларды анықтайды. Диссертант зерттеу тақырыбын негіздеу үшін педагогикалық, психологиялық, философиялық әдебиеттерге, талдау жасау, университетте мамандарды дайындау бойынша нормативтік-құжықтық және бағдарламалық-әдістемелік әдебиеттерге жан-жақты талдау жасай білді. Нәтижесінде биологиялық пәндерді оқыту үрдісінде болашақ мұғалімдерді даярлауда өлкелік компоненттерді пайдаланудың құрылымдық-мазмұндық-үрдістік моделін, тұлғалық-іс-әрекеттік әдіс-тәсілдерге негізделген біліктерді және мақсаттық, мазмұндық, іс-әрекеттік, өлшемдік компоненттерін, қалыптастыру деңгейлері мен олардың қалыптасу өлшемдерін анықтады.</p>
	<p>9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары: 1) ия. 2) жок.</p>	<p>Иә, зерттеу жұмысының практикалық маңыздылығы бар: Диссертациялық жұмыстың зерттеу нәтижелері бойынша 6В01517-Биология мамандығының студенттеріне «Қазақстан биоресурсы» пәні бойынша типтік бағдарлама мазмұны толықтырылды және «Биологиялық өлкетану», «Қазақстан өсімдіктерінің биоэкологиясы» тақырыбындағы қолданбалы курс авторлық бағдарламасы, «Атлас актуальных растений семейства Лютиковых региона Приаралья» атты атлас дайындалды;</p> <ul style="list-style-type: none"> - әзірленген әдістемелік құрал мемлекеттік білім беру стандарты негізінде жоғары оқу орнында биологияны оқытудың кәсіби бағытталуының әдіснамалық негіздері мен тәсілдері көмегімен болашақ биолог мұғалімдерді кәсіби даярлауда өлкелік компоненттерді пайдаланудың оқу жоспарларын, бағдарламалары мен оқу-әдістемелік кешендерінің модельдерін құруға негіз бола алады; - биологияны оқытуда өлкелік компонент ретінде Қызылорда облысы, Арал маңы өсімдіктерінің биоэкологиялық ерекшеліктерін зерттеп, нәтижесін оқу үрдісіне ендіру, Қызылорда облысы, Арал маңы өсімдіктерінің өлкелік биологиясы мен экологиясын зерттей отырып білім алушылардың туған өлкесіне деген патриоттық сезімдерін, жауапкершіліктерін, табиғатты қорғауға бағытталған қолданбалы курстың мазмұнына қосылған материалдарды модульдармен беру нәтижелері болашақ биолог мұғалімдерді кәсіби даярлауда өлкелік компоненттерді пайдаланудың практикалық маңыздылығын көрсетеді. - білім алушылардың танымдық іс-әрекетінің ерекшеліктері, олардың

			даму перспективаларына сүйене отырып, оқу үрдісін құруға бағдар арасындағы бір-бірімен тығыз байланысты теория мен практика ұштастырылу негізінде болашақ биолог мұғалімдердің білім, білік және дағдылар жүйесі қалыптастырылады, өзекті мәселелерді тиімді шеше алуға қабілеттендіріледі.
		9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа болып табылады? 1) толығымен жаңа; 2) жартылай жаңа (25-75 % жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады).	Практикалық ұсыныстар толығымен жаңа болып табылады: Алынған нәтижелер болашақ биология мұғалімдерін даярлаудың өзекті мәселесін шешуге бағытталған. Атап айтсақ: - «Қазақстан биоресурсы» элективті пәнінің мазмұны толықтырылған; - «Биологиялық өлкетану», «Қазақстан өсімдіктерінің биоэкологиясы» тақырыбындағы авторлық бағдарламасы мен «Қазақстан өсімдіктерінің биоэкологиясы» атты әдістемелік құралы дайындалып оқу үрдісіне ендірілген.
10	Жазу және рәсімдеу сапасы	Академиялық жазу сапасы: 1) жоғары; 2) орта; 3) орташадан төмен; 4) төмен	Академиялық жазудың сапасы жоғары . Диссертация академиялық жазу ерекшеліктеріне сай дербес аяқталған жұмыс болып табылады, ғылыми стильді ұстанған, құрылымда жүйе сақталған. Диссертацияны жазу барысында академиялық жазу ерекшеліктерімен қоса жауапкершілік ұстанымын басшылыққа алған. Диссертацияның құрылымы мен мазмұнын рәсімдеу ғылыми жұмыстарға қойылатын, белгіленген талаптарға сәйкес келеді.

Ажмолдаева Клара Байжигитовнаның диссертациялық жұмысының ғылымилығы, жаңалығымен қоса келесі ескертулерде бар.

Олар:

- 1-ші бөлім бойынша диссертант ғылыми-әдістемелік әдебиеттерге шолу жасаған және пайдаланылған әдебиеттер тізімінде 114 библиографиялық дереккөздердің жеткілікті тізімін ұсынған. Сонымен қатар, ізденуші соңғы жылдары заманауи жоғары мектептерде әр түрлі болашақ мамандардың кәсіби күзіндетіліктерін қалыптастыруға байланысты жұмыстарды көрсету керек еді.
- Осы тарауда «кәсіби даярлау» ұғымы бойынша ғалымдардың анықтамаларына нақты талдау жасалған, алайда талдау нәтижесі бойынша өзінің жеке тұжырымдаған анықтамасын ұсынуы керек еді.
- 12-ші кестеде, 4-ші суретте білім алушылардың оқу модульдерімен жұмыс істеудегі қиыншылықтары (материалды қиын қабылдауы, уақыттың жетіспеушілігі т.б) туралы келтірілген. Осы қиындықтардың себептерін оқушылардың жас ерекшеліктеріне қарай психологиялық тұрғыдан кеңірек нақтыласа жақсы болар еді.
- Диссертациялық зерттеу жұмысында шет тілдік терминдерді қазақша баламаларымен немесе аудармаларымен алмастырған жөн деп санаймыз.

Алайда, бұл аталған ескертулер ізденушінің диссертациялық жұмысының жалпы ғылыми құндылығын төмендетпейді. Ажмолдаева Клара Байжигитовнаның диссертациялық жұмысының өзектілігі, алынған нәтижелердің ғылымилығы күмән тудырмайды. Ізденушінің алдына қойған зерттеу мақсаты мен міндеттері толық орындалған. Зерттеу міндеттері шешімін тапқан, дәйекті еңбек ретінде бағалауға болады.

Ажмолдаева Клара Байжигитовна 8D015 - Жаратылыстану пәндері бойынша педагогтарды даярлау (6D011300/8D01513 Биология) бағыты бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін ұсынған «Болашақ биолог мұғалімдерді кәсіби даярлауда өлкелік компоненттерді пайдаланудың әдістемелік негіздері» тақырыбындағы диссертациясы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым саласындағы сапаны қамтамасыз ету комитетінің ұсынған талаптарына сәйкес орындалған өзекті, дербес және аяқталған зерттеу болып табылады.

Шешімі: Ажмолдаева Клара Байжигитовнаға 8D015 - Жаратылыстану пәндері бойынша педагогтарды даярлау (6D011300/8D01513 Биология) бағыты бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін беруге лайық деп санаймын.

Ресми рецензент:

Л. Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті Педагогика кафедрасының профессоры, п.ғ.д.



Handwritten signature

Г.К. Длимбетова

